

GMINNY PROGRAM
PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH
ORAZ
PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
NA LATA 2022-2025

Spis treści

I.	I. Wstęp	3
II.	II. Diagnoza	5
III.	III. Cele programu	18
IV.	IV. Zadania do realizacji	21
V.	V. Źródła finansowania	26
VI.	VI. Zasady wynagradzania członków GKRPA	26
VII.	VII. Projekt budżetu	27
VIII.	VIII. Podsumowanie	27

I. WSTĘP

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi nakłada na gminę obowiązek podejmowania działań zmierzających do ograniczenia spożycia napojów alkoholowych, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożycia tych napojów, przeciwdziałania powstawaniu i usuwaniu następstw nadużywania alkoholu, oddziaływania na osoby nadużywające alkoholu oraz udzielania pomocy ich rodzinom.

Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii również wymienia katalog zadań, za realizację których odpowiedzialna staje się gmina. Skupiają się one wokół szeroko rozumianej pomocy osobom uzależnionym i zagrożonym uzależnieniem oraz ich rodzinom, a także profilaktyce adresowanej do różnych grup wiekowych, w szczególności dzieci i młodzieży.

Realizacja tych zadań może odbywać się na podstawie dwu odrębnych programów uchwalanych corocznie lub jednego wspólnego zawierającego zadania z obydwu ustaw. W latach 2022-2025 powyższy obowiązek ustawowy odbywać się będzie na podstawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Umieszczenie zadań wynikających z odrębnych ustaw w jednym programie wynika przede wszystkim z faktu, że do większości z nich można zaproponować zbieżne działania profilaktyczne oraz to, że zadania do realizacji wynikające z tych ustaw mogą być finansowane z tych samych środków.

Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii jest zapisem działań, które będą realizowane w ramach zadań własnych gminy, w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii, przemocy w rodzinie i innych problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych na terenie Gminy Zbójno w 2021 r. Zadania Programu stanowią w dużej mierze kontynuację realizacji z lat ubiegłych i są zgodne z art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości, który brzmi: *Realizacja zadań, o których mowa w ust. 1, jest prowadzona w postaci uchwalonego przez radę gminy gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, który stanowi część strategii rozwiązywania problemów społecznych i który uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym.*

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Zbójno na rok tworzony jest na podstawie diagnozy i obserwacji prowadzonych w latach poprzednich w oparciu o realizację Narodowego Programu Zdrowia i określony w nim cel operacyjny nr 2: *Profilaktyka i rozwiązywanie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi i innymi zachowaniami ryzykownymi.* Gminny program określa zadania samorządu lokalnego w obszarze ochrony zdrowia zawarte także w Krajowym Programie Przeciwdziałania Narkomanii, w Narodowym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, oraz w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii jest integralną częścią strategii rozwiązywania problemów społecznych oraz określa lokalną strategię Gminy w zakresie profilaktyki uzależnień oraz minimalizacji szkód zdrowotnych i społecznych wynikających z używania papierosów, alkoholu, narkotyków, dopalaczy i innych środków psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi nakłada na władze gminy obowiązek prowadzenia działań zmierzających do ograniczenia dostępności do napojów alkoholowych. Zgodnie z Narodowym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przyjmuje się, iż napój alkoholowy jest specyficznym towarem, wymaga specjalnych regulacji prawno-administracyjnych oraz finansowych umożliwiających wyższy stopień kontroli niż ta, która obowiązuje w systemie wolnorynkowym wobec innych produktów. W związku z powyższym stosuje się Uchwałę Nr XLVI/293/2018 Rady Gminy Zbójno z dnia 22 sierpnia 2018 r. w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie Gminy Zbójno. Powyższa uchwała wpisuje się w nurt ograniczania dostępności alkoholu.

Obowiązująca od 2015 roku ustawa o zdrowiu publicznym wprowadziła tryb realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego w formie konkursów. Zgodnie z upoważnieniem zawartym w ustawie Rada Ministrów przyjęła Narodowy Program Zdrowia, którego elementem jest Krajowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Wśród realizatorów zadań z tego obszaru zostały wskazane samorządy gminne. Przystępując do opracowania lokalnej strategii działań z zakresu rozwiązywania problemów alkoholowych, uwzględniono zadania przewidziane dla tego obszaru w Narodowym Programie Zdrowia.

Ustawodawca wskazał gminom główne źródło pozyskania środków finansowych na realizację wskazanych zadań własnych. Jest to tzw. fundusz alkoholowy, czyli dochód gminy pochodzący z opłat za korzystanie z zezwoleń na detaliczną sprzedaż napojów alkoholowych i nie może być przeznaczony na inne cele. Oznacza to, że środki pochodzące z tych opłat, są ściśle powiązane z realizacją gminnego programu i nie mogą być przeznaczone na inne, nie związane z przeciwdziałaniem alkoholizmowi i narkomanii zadania.

Polityka społeczna gminy w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom ukierunkowana jest w szczególności na budowanie zintegrowanego systemu rozwiązywania problemów wiążących się z kwestią używania środków psychoaktywnych poprzez:

- systematyczny rozwój działań profilaktycznych (informacyjnych, edukacyjnych i alternatywnych),
- wspieranie i zabezpieczenie pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom, ochronę przed przemocą domową,
- terapię, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych,
- ograniczanie dostępności do środków psychoaktywnych,
- wspieranie sektora pozarządowego i wolontariatu oraz współpracę z nimi.

Niniejszy program opiera się na rekomendacjach i priorytetach dotyczących realizowania i finansowania gminnych programów wskazanych przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Rozmiary oraz dolegliwości aktualnie występujących problemów uzależnień tworzących bardzo poważne zagrożenie dla funkcjonowania społecznego, ekonomicznego oraz kondycji zdrowotnej i moralnej społeczeństwa. Dotyczą nie tylko grupy osób

uzależnionych i ich rodzin, ale praktycznie wszystkich członków naszego społeczeństwa. Prowadzenie działań mających na celu przeciwdziałanie tym problemom i zagrożeniom jest obowiązkiem samorządu terytorialnego. Program zakłada kontynuację dotychczasowych działań i inicjatyw podejmowanych przez Samorząd. Sposób powierzania zadań będzie się odbywał zgodnie ze wskazaniami art. 14 ust. 1 Ustawy o zdrowiu publicznym z dnia 11 września 2015 roku (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1956 ze zm.). W myśl rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016 – 2020 (Dz.U.2021, poz.642) przewidziano dla jednostek samorządu terytorialnego zastosowanie trybu konkursowego w zakresie celu operacyjnego 3 (NPZ): *Profilaktyka problemów zdrowia psychicznego i poprawa dobrostanu psychicznego społeczeństwa*. W ramach programu uwzględniono stanowisko PARPA w zakresie regulacji, wytycznych i rekomendacji związanych ze stanem epidemii COVID – 19, który trwa od marca 2020 r.

II. DIAGNOZA

Diagnozę opracowano w oparciu o dane statystyczne Wydziału Spraw Społecznych Urzędu Gminy w Zbójnie, Wydziału Edukacji Urzędu Gminy w Zbójnie oraz Diagnozy Problemów Społecznych na terenie Gminy Zbójno z 2019 r. opracowanej przez Centrum Rozwiązywania Problemów Społecznych z siedzibą w Krakowie oraz dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Zbójnie w zestawieniu z danymi ogólnopolskimi.

Według danych z raportu z badań „Epidemiologia zaburzeń psychiatrycznych i dostęp do psychiatrycznej opieki zdrowotnej – EZOP Polska” opracowanej przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w 2012 roku wynika, że 11,9% mieszkańców Polski w wieku produkcyjnym, czyli między 18. a 64. rokiem życia, należy do grona nadużywających alkoholu, natomiast 2,4% w tym przedziale wiekowym spełnia kryteria diagnostyczne uzależnienia. Przeniesienie tych wyników na populację całej Polski daje nam ok 2,5 mln nadużywających i ponad 600 tys. uzależnionych.

DEMOGRAFIA GMINY ZBÓJNO

Gmina Zbójno jest gminą o charakterze rolniczym. Gmina Zbójno liczy obecnie 4 531 mieszkańców (stan na 31.12.2020 r.), w tym 3 499 osób powyżej 18 r.ż. .

Jak wynika z danych oświatowych, na terenie gminy funkcjonują 4 publiczne szkoły podstawowe, 2 przedszkola, 2 punkty przedszkolne i 4 oddziały przedszkolne. W roku szkolnym 2020/2021 do szkół podstawowych uczęszczało 427 uczniów, do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych 85 dzieci. Każda placówka oświatowa na terenie gminy realizuje własny program profilaktyczny – w ramach szkolnych programów profilaktyczno - wychowawczych. Znacząca część działań podejmowanych w ramach Gminnego programu to zadania profilaktyki

uniwersalnej, których adresatami są dzieci uczęszczające do szkół, dla których Gmina Zbójno jest organem prowadzącym.

LIMITY ZEZWOLEŃ NA SPRZEDAŻ ALKOHOLU ORAZ PUNKTY SPRZEDAŻY ALKOHOLU

Uchwalony przez gminę limit zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) wynosił 23 dla napojów o zawartości do 4,5 % w tym piwa, 18 dla napojów alkoholowych o zawartości od 4,5% do 18% oraz 16 dla alkoholu pow. 18 %. Limit zezwoleń dla punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne) wynosił 10.

Z danych za rok 2020 wynika, że na terenie gminy funkcjonowały (stan na 31.12.2020 r.):

- punkty sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) – 14, z 37 zezwoleniami na sprzedaż różnych rodzajów alkoholu,
- punkty sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne) – 2, z 4 zezwoleniami na sprzedaż napojów alkoholowych.

Tabela 1. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Gminie Zbójno

Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie									
LATA	poza miejscem sprzedaży /sklepy/				w miejscu sprzedaży /gastronomia/				Ogółem liczba zezwoleń
	wg zawartości alkoholu/ w tym liczba zezwoleń			Razem punkty sprzedaży	wg zawartości alkoholu/ w tym liczba zezwoleń			Razem punkty sprzedaży	
	do 4,5% oraz piwa	od 4,5% do 18% z wyjątkiem piwa	pow. 18%		do 4,5% oraz piwa	od 4,5% do 18% z wyjątkiem piwa	pow. 18%		
2020	14	13	10	14	2	1	1	2	41

Z danych bieżących za rok 2021 obserwujemy nieznaczną tendencję spadkową w funkcjonowaniu niewielkich punktów sprzedaży napojów alkoholowych, co łączymy z trudną sytuacją małych przedsiębiorców podczas trwania pandemii COVID – 19. W 2021 roku 10 przedsiębiorców prowadziło 13 punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży.

Lokal gastronomiczny został zamknięty w połowie roku 2021. W związku z trwaniem pandemii COVID-19 i licznych ograniczeń w funkcjonowaniu lokali gastronomicznych wszystkie lokale do końca roku 2021 zostały zamknięte.

Tabela 2. Liczba wydanych zezwoleń na sprzedaży napojów alkoholowych w Gminie Zbójno

LICZBA WYDANYCH ZEZWOLEŃ NA SPRZEDAŻ NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

LATA	poza miejscem sprzedaży /sklepy/			w miejscu sprzedaży /gastromonia/			Ogółem		
	wg zawartości alkoholu			razem	wg zawartości alkoholu			razem	
	do 4,5% oraz piwa	od 4,5% do 18% z wyjątkiem piwa	pow. 18%		do 4,5% oraz piwa	od 4,5% do 18% z wyjątkiem piwa		pow. 18%	
2020	8	8	7	23	1	0	0	1	24

Liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż dla poszczególnych rodzajów alkoholu prezentuje Tabela 2., zaś kontynuację zezwoleń na sprzedaż dla poszczególnych rodzajów alkoholu Tabela 1.

W porównaniu do lat ubiegłych obserwujemy spadek wydawanych zezwoleń na sprzedaż poszczególnych rodzajów alkoholu. W 2020 roku ze względu na likwidację punktów sprzedaży wydano 11 decyzji wygaszających zezwolenia na sprzedaż. Należy zaznaczyć, że z końcem 2020 roku dwa zezwolenia na sprzedaż alkoholu do spożycia w miejscu sprzedaży pow. 4,5% przestały funkcjonować, zaś 1 punkt sprzedaży został całkowicie zlikwidowany.

Powyższe dane pozwalają określić **wskaźnik ilości mieszkańców na jeden punkt sprzedaży**. W zależności od rodzaju pozwolenia na jeden punkt sprzedaży przypada następująca liczba pełnoletnich mieszkańców:

- punkty sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) – **249** mieszkańców

Tabela 3. Liczba pełnoletnich mieszkańców gminy przypadających na jeden punkt sprzedaży - sklep

Rok	Liczba pełnoletnich mieszkańców przypadających na 1 punkt sprzedaży
2017	172
2018	243
2019	237
2020	249

- punkty sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne) – **1782** mieszkańców (w roku 2017 – ok. 1722 osoby, 2018 r. – 2191 osób).

Tabela 4. Liczba pełnoletnich mieszkańców gminy przypadających na jeden punkt sprzedaży – lokale gastronomiczne

Rok	Liczba pełnoletnich mieszkańców przypadających na 1 lokal gastronomiczny
2017	1722
2018	2191
2019	1782
2020	1750

Powyższe dane wykazują tendencję spadkową w zakresie dostępności alkoholu ze względu na zamknięcie kilku punktów sprzedaży napojów alkoholowych w ciągu minionego roku. Jednocześnie obserwujemy wzrost wartości sprzedanego alkoholu w stosunku do lat ubiegłych, co łączy z powstaniem na terenie gminy kilku marketów spożywczo - przemysłowych dystrybuujących alkohol. Duże punkty sprzedaży są bardziej dostępne dla mieszkańców ze względu na ich korzystną lokalizację i długie godziny otwarcia, a także relatywnie przystępne ceny.

Tak więc przeciętnie każdy pełnoletni mieszkaniec naszej gminy w ciągu roku 2020 wydatkował przeciętnie ok. 773 zł na zakup różnych napojów alkoholowych w tym: 403 zł na zakup piwa i alkoholu do 4,5%, 57 zł na zakup alkoholu od 4,5% do 18% oraz 313 zł na zakup mocniejszych trunków pow. 18%. Oznacza to, że przeciętny mieszkaniec gminy wypił w analizowanym roku ok. 130 litry piwa, ok 2 litry wina i ok. 15 litrów wódki.

Tabela 5. Wartość alkoholu sprzedanego na terenie gminy (na podstawie oświadczeń złożonych przez przedsiębiorców prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych)

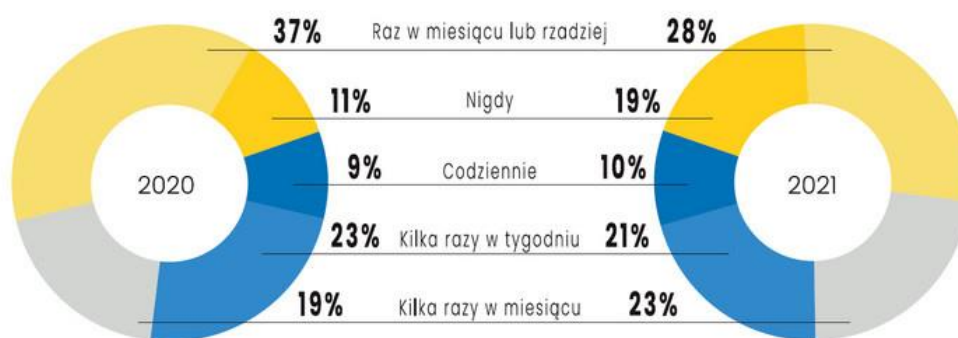
Wartość alkoholu sprzedanego na terenie gminy (na podstawie oświadczeń złożonych przez przedsiębiorców prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych)

LATA	do 4,5% (oraz piwa) w PLN	od 4,5 do 18% (z wyjątkiem piwa) w PLN	pow. 18% w PLN	Razem PLN
2020	1 408 417.80	199 269.16	1 096 572.36	2 704 259.32

Cennych informacji na temat spożywania alkoholu w naszym kraju przyniósł również przygotowany przez Medonet Narodowy Test Zdrowia Polaków 2021. Wg zebranych danych całkowitą abstynencją deklaruje 19 proc. Polaków, to o 8 proc. więcej niż rok temu. Jeśli chodzi o pijących - wśród kobiet odsetek ten wynosi 76 proc., wśród mężczyzn - 87 proc. Mimo że generalnie spadła liczba osób sięgających po alkohol, to jednocześnie o 1 proc. wzrosło codzienne spożycie tej używki. Szczegóły obrazuje Wykres nr 1. Ze statystyk opublikowanych przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2020 roku Polacy wypili najmniej piwa od dekady – poniżej 94 litrów na głowę statystycznego mieszkańca Polski, tj. 93,6 litra. Trend spadkowy jest kontynuowany w 2021 roku. Spadła też całkowita ilość alkoholu spożywana w postaci piwa, a jego udział w strukturze spożycia alkoholu spadł do najniższego poziomu od 2003 roku. Niepokojące jest w związku z tym zestawienie spożycia w naszej gminie, które jest znacznie wyższe niż średnia krajowa. Jest to wskazówka do wzmocnienia działań na rzecz ograniczania sprzedaży napojów alkoholowych oraz zmniejszania spożycia alkoholu przez mieszkańców Gminy Zbójno.

Wykres 1. Częstotliwość picia alkoholu wśród Polaków wg. badań opracowanych w ramach narodowego Testu Zdrowia Polaków 2021

Częstotliwość picia alkoholu wśród Polaków

W roku 2020 nie wydawano jednorazowych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych Jednostkom Ochotniczych Straży Pożarnych w związku z sytuacją pandemii i ograniczeniami odnośnie zgromadzania się.

DZIAŁALNOŚĆ GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Działalność Komisji w minionych latach wyraża poniższa tabela.

Tabela 6. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zbójnie

L.p.	Rok	Ilość wniosków do komisji o zastosowanie leczenia	Ilość skierowań na badanie biegłych	Ilość wniosków do sądu o zastosowanie leczenia	Ilość wydanych postanowień sądu o leczeniu odwykowym (tryb stacjonarny i ambulatoryjny)	Ilość kontroli punktów sprzedaży	Ilość opinii ws. lokalizacji punktów sprzedaży alkoholu/ zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych (od 2018 r.)
1.	2015	17	3	3	3	20	-
2.	2016	16	6	6	6	18	2
3.	2017	26	14	14	10	20	1
4.	2018	19	8	8	6	19	8*
5.	2019	28	12	12	-	0	4
6.	2020	25	7	7	3	0	18

*Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych dla poszczególnych rodzajów alkoholu zgodnie z Uchwałą Nr XLVI/293/2018 Rady Gminy Zbójno z dnia 22 sierpnia 2018 r. w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie Gminy Zbójno

W roku 2020 zlecono niezależnej firmie zewnętrznej audyt prawidłowości sprzedaży napojów alkoholowych wraz z badaniem typu „tajemniczy klient” – w celu weryfikacji dostępności napojów alkoholowych dla osób niepełnoletnich. Badanie przeprowadzono w 13

punktach sprzedaży, z czego w 6 punktach sprzedawca nie zapytał osoby dokonującej zakupu kontrolowanego (której wygląd budził wątpliwości odnośnie wieku) o dowód osobisty. Stanowi to przesłankę do zaplanowania kontroli w punktach sprzedaży alkoholu przez GKRPA w roku 2021. W ramach procedury zmierzającej do orzeczenia o zastosowanie wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podejmowała następujące działania w 2020 roku:

- komisja spotykała się w celu prowadzenia rozmów interwencyjno – motywacyjnych z 31 osobami potencjalnie uzależnionymi (w tym 25 nowych spraw) oraz 18 członkami rodzin. Kontynuowano także 6 spraw z roku 2019. Z częścią osób potencjalnie uzależnionych komisja spotykała się kilkakrotnie opracowując plan działania dla klienta oraz weryfikując jego realizację. Część kontaktów przeniesiono do formy zdalnej ze względu na stan pandemii;
- podjęto czynności zmierzające do orzeczenia obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu wobec 7 osób;
- sąd zastosował postanowienie o leczeniu przymusowym w trybie stacjonarnym wobec 3 osób. Wykonanie wszystkich wskazanych postanowień zostało poddane nadzorowi kuratora. Prowadzenie procedury w sytuacji pandemii COVID-19 uległo znacznemu wydłużeniu ze względu na niską dostępność do badań biegłych i liczne restrykcje w funkcjonowaniu urzędów i instytucji.

PUNKT KONSULTACYJNY DLA RODZIN W ZBÓJNIE

Na przestrzeni ostatnich lat widoczny jest skokowy wzrost liczby osób korzystających ze wszystkich świadczeń punktu Konsultacyjno-Informacyjnego w Gminie Zbójno.

Tabela 7. Działalność punktu konsultacyjnego dla rodzin w Zbójnie

	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Łączna liczba porad*	27	97	227	211	126
Liczba osób korzystających z punktu#	17	83	100	71	35
Rodziny/osoby z problemem alkoholowym	12	8	62	60	35
Osoby doznające przemocy	3	5	13	10	8
Łączna liczba godz. pracy punktu w miesiącu	-	7	19	19	19

*dane przedstawione narastająco ; #liczba różnych osób łącznie

Punkt Konsultacyjno-Terapeutyczny, zakres działań i wykształcenie osób zatrudnionych:

- 1) W ramach działalności punktu prowadzone jest:
 - ✓ poradnictwo pedagogiczne, psychologiczne oraz wczesna interwencja,
 - ✓ informowanie o możliwości skorzystania z pomocy.
- 2) Problemy, z którymi zgłaszają się mieszkańcy to głównie: aktualny problem uzależnienia w rodzinie, DDA, przemoc w rodzinie, przemoc wobec dzieci, konflikty małżeńskie, rozwody, mediacje małżeńskie, żal po stracie i pomoc przeżywaniu żałoby, kryzysy rozwojowe. Kadra punktu konsultacyjnego wskazywała również na wzrost problemów emocjonalnych i psychicznych u dzieci i młodzieży, którym w niedostateczny sposób jest świadczona pomoc w ramach NFZ.
- 3) W skład kadry punktu wchodzi:
 - a. Instruktor terapii uzależnień
 - b. Pedagog/ socjoterapeuta
 - c. Psycholog
 - d. Prawnik

Gminny program częścią zadań pokrywa się z zadaniami, które realizują lokalne organizacje pozarządowe. W minionym roku ogłaszano konkurs w trybie ustawy o zdrowiu publicznym dedykowany m.in. organizacjom pozarządowym. W roku 2020 r. terenie gminy organizacje pozarządowe zorganizowały czas wolny dla dzieci i młodzieży w 1 świetlicy wiejskiej (Sitno) i 2 szkołach (w Zbójnie i Klonowie). Aktywność NGO w zakresie profilaktyki zdrowotnej wynikającej ze stosowania substancji psychoaktywnych, pozostaje na podobnym poziomie w stosunku do lat ubiegłych.

Ponadto prowadzona była uniwersalna profilaktyka szkolna i środowiskowa realizowana w ramach gminnego programu profilaktyki. GOPS w Zbójnie kontynuował lokalną kampanię społeczną „ŚWIADOME RODZICIELSTWO = SZCZĘŚLIWE DZIECIŃSTWO” w ramach której prowadzono edukację publiczną poprzez dystrybucję materiałów informacyjnych i prowadzenie serwisu społecznościowego.

DANE Z GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W ZBÓJNIE

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej do 31.12.2016 r. objął pomocą społeczną ogółem 188 rodzin, ale w żadnej z nich nie udzielono pomocy z uwagi na problem alkoholowy. W 2018 roku zaobserwowano w gminie Zbójno znaczny wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbójnie w latach 2016 – 2018 udzielał pomocy rzeczowej oraz pieniężnej, a także zajmował się świadczeniem pracy socjalnej dla rodzin. Liczba świadczeń pieniężnych i rzeczowych w przeciągu ostatnich trzech lat wykazała tendencję spadkową. Na przestrzeni ostatnich lat wszystkie zgłoszone rodziny zostały objęte świadczeniem pracy socjalnej z ramienia GOPSu.

Najczęstszym powodem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej było posiadanie niskich dochodów oraz bezrobocie. Nie udzielano pomocy z tytułu choroby alkoholowej.

Z informacji uzyskanych od pracowników socjalnych problemy alkoholowe w społeczności lokalnej w dalszym ciągu korelują z innymi przyczynami korzystania z pomocy społecznej, natomiast nie zawsze ujawniają się w sposób bezpośredni. Problem alkoholowy w rodzinach bardzo często wiąże się z brakiem pracy: bezrobociem lub biernością zawodową, ale także utrudnia utrzymanie pracy. Często też problem nadużywania alkoholu pojawia się obok bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz potrzeby ochrony macierzyństwa i wielodzietności. Z tych powodów z pomocy społecznej w 2020 roku korzystało łącznie 34 rodziny i 179 osób w rodzinie. Ponadto w minionym roku w związku z nieprawidłowym pełnieniem funkcji rodzicielskich w 2020 roku pomocą asystenta rodziny korzystało 6 rodzin.

Z wywiadu przeprowadzonego z pracownikami socjalnymi, członkami Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, członkami Zespołu Interdyscyplinarnego i dzielnicowym wynika, że część dorosłych mieszkańców gminy nie dostrzega negatywnych skutków problemu społecznego jakim jest uzależnienie od alkoholu. Osoby dorosłe nie chcą poddawać się dobrowolnemu leczeniu odwykowemu. Wśród głównych przyczyn takiego stanu rzeczy obserwowano niską świadomość osób potencjalnie uzależnionych oraz niski poziom motywacji do zmiany swojej sytuacji życiowej. Członkowie gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych biorą udział w posiedzeniach grup roboczych zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W 2020 roku członkowie komisji wchodzili w skład 19 grup roboczych. Ponadto prowadzili działania na rzecz 8 osób doznających przemocy w rodzinie i 8 osób stosujących przemoc w rodzinie. Gminna komisja zainicjowała 1 procedurę Niebieskie Karty po zidentyfikowaniu podejrzenia przemocy w rodzinie.

ILOŚĆ WSZCZĘTYCH PROCEDUR NIEBIESKIE KARTY:

Grupy robocze Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Zbójnie w roku 2020 pracowały z 19 rodzinami, w których istniało podejrzenie wystąpienia przemocy. Od kilku lat ilość ujawnionych sytuacji związanych ze stosowaniem przemocy utrzymuje się na podobnym poziomie.

Tabela 8. Procedury Niebieskie Karty w Gminie Zbójno- zestawienie

ROK	Liczba wszczętych procedur NK	Liczba osób w rodzinach	Liczba dzieci w rodzinach
2016	10	-	-
2017	11	56	27
2018	13	46	15
2019	9	-	-
2020	19	30	10

Powyższa tabela wskazuje dane liczbowe odnośnie przemocy w naszej Gminie. W każdym przypadku wystąpienie przemocy w rodzinie dzieci były świadkami przemocy. Za każdym razem, gdy taka sytuacja ma miejsce istnieje domniemanie stosowania przemocy psychicznej wobec dzieci, które obserwują akty przemocy między osobami dorosłymi, gdyż naturalna równowaga rodziny zostaje zachwiana. Zjawisko przemocy wobec dzieci nie omija naszej Gminy. Należy pamiętać, iż dzieci będące świadkami przemocy w rodzinie z racji nienaturalnej nierównowagi sił stają się ofiarami, ponieważ nie mają wpływu na działania dorosłych.

Wyniki dotyczące procedur NK skorelowane są ściśle z procedurą zmierzającą do orzeczenia o obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu wobec osób uzależnionych, prowadzonych przez GKRPA, bowiem w większości przypadków osoby podejrzane o stosowanie przemocy nadużywają alkoholu. Wśród rodzin gdzie wystąpił problem uzależnienia w 2020 roku, w 8 z nich prowadzono równolegle procedurę Niebieskiej Karty.

DANE Z POLICJI

Analizując dane policji na terenie Gminy Zbójno w 2020 roku nie odnotowano wykroczeń popełnionych pod wpływem alkoholu w tym zakłócania porządku, w miejscach sprzedaży alkoholu.

PODSUMOWANIE DIAGNOZY ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Przyjęło się sądzić, że Polacy piją alkohol często, w dużych ilościach. Należałoby więc wnioskować, że istnieje społeczne przyzwolenie, norma, która nie potępia częstego spożywania alkoholu, lecz przeciwnie – czyni je społecznie akceptowalnym wzorem postępowania. Według badania CBOSu z 2010 roku, od alkoholu nie stroni ponad trzy czwarte dorosłych Polaków (76%), przy czym dwie trzecie (65%) twierdzi, że pije czasami, a co dziewiąty (11%) – że często. Ponad jedna piąta badanych (22%) deklaruje abstynencję. W ciągu ostatnich trzynastu lat zwiększyła się (o 6 punktów procentowych) grupa abstynentów, zmalał zaś (o 4 punkty) odsetek tych, którzy rzadko piją alkohol.

W 2019 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbójnie zlecił przeprowadzenie badań i opracowania Diagnozy lokalnych zaburzeń społecznych. W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu, narkotyków, metod wychowawczych i zjawiska przemocy. Prowadzono także badania ankietowe wśród młodzieży z terenu szkół Gminy Zbójno.

AL K O H O L

Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji alkoholowej. Blisko co czwarta osoba deklaruje pierwsze spożycie alkoholu po osiągnięciu pełnoletności. 76% osób spróbowało alkoholu poniżej 18 roku życia. Niepokoić może fakt, że blisko **co dziesiąty badany dokonał tego poniżej 12 roku życia**. Najwięcej badanych (44%) deklaruje inicjację alkoholową na wiek 16-18 lat.

Kolejną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. Największa liczba badanych przyznała, że pije alkohol raz w tygodniu (33%), nieco mniej kilka razy w tygodniu (23%). Bardzo niepokojące są deklaracje dotyczące aż 13% mieszkańców spożywających alkohol codziennie. Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego ilości. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. **250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki)**.

Badani deklarowali najczęściej, że spożywają **jednorazowo** 5-6 porcji alkoholu (34%). Łączenie 30% badanych twierdzi, że spożywa więcej niż 6 porcji alkoholu jednorazowo. W związku z powyższym, należy uznać, że mieszkańcy Gminy Zbójno odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o dość **wysokim poziomie ryzyka**.

Mieszkańców zapytano o subiektywne poczucie zagrożenia ze strony osób spożywających alkohol w miejscu zamieszkania respondentów. Łącznie 73 % badanych twierdzi, że osoby spożywające alkohol w ich okolicy zamieszkania zdecydowanie lub raczej stwarzają zagrożenie. Świadczy to o niski stopień poczucia bezpieczeństwa mieszkańców w tym obszarze. Wskazuje wysokie prawdopodobieństwo destrukcyjnych postaw wśród innych osób spożywających alkohol w Gminie Zbójno. Niepokojące są mity i stereotypy na temat spożywania alkoholu, pomimo wysokiej samooceny poziomu wiedzy na temat alkoholu.

NARKOTYKI/DOPALACZE

Łącznie 67% respondentów deklaruje, że zna przynajmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne: narkotyki lub dopalacze. Jednocześnie dla 15% z nich jest to więcej niż 5 osób. Jedyne co trzeci mieszkaniec twierdzi, że w swoim środowisku nie ma osób przyjmujących substancje odurzające. 81% deklaruje brak wiedzy na temat, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze. Blisko **co czwarty** mieszkaniec wie gdzie nabyć takie używki.

WYCHOWANIE DZIECI

Respondenci otrzymali propozycje kilku stwierdzeń dotyczących wychowania dzieci, z którymi mogli się zgodzić bądź też nie. Stwierdzenie: „**Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa**” w **81%** spotkało się z akceptacją wśród respondentów. Kolejne stwierdzenie: „**Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek**” również odzwierciedla negatywne podejście badanych do wychowania. **72% twierdzi, że autorytet można budować przez przemoc**. Interesujące są poglądy mieszkańców na temat delegalizacji kar fizycznych: **łącznie 66% badanych opowiada się za prawnym zakazem stosowania kar fizycznych**. Wynik taki wydaje się zastanawiający w perspektywie

wcześniejszych deklaracji świadczących na przyzwolenie do przemocy wobec dzieci. Jednocześnie 23% respondentów nie utożsamia kary fizycznej z przemocą w rodzinie.

PRZEMOC

W opinii publicznej zjawisko przemocy w rodzinie, w zamieszkiwanej gminie, jest bardzo częste – 33% oraz raczej częste – 29%. Ponadto 58% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, a 27% podejrzewa że tak się dzieje. W sytuacji zachowań przemocowych 29% respondentów deklaruje, że stanęłoby w obronie ofiary, a 13% wezwałoby policje. Niepokoić może fakt, że łącznie ponad połowa mieszkańców (58%) zachowałoby się biernie, nie reagując w żaden sposób na sytuację przemocy.

Wśród badanej grupy 150 osób 35% doświadczyło przemocy od członka swojej rodziny. Oznacza to, że co trzeci mieszkaniec padł ofiarą agresji swoich najbliższych (przynajmniej w jednej z form). Wyniki takie świadczą o niepokojąco niskim poziomie umiejętności radzenia sobie z emocjami wśród mieszkańców gminy Zbójno.

ANALIZA BADANIA WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY – WNIOSKI I REKOMENDACJE DLA GMINY ZBÓJNO

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych w gminie Zbójno wyodrębniono **następujące problemy w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej** w kontekście czynników ryzyka i czynników chroniących oraz zaproponowano podjęcie stosownych działań.

CZYNNIK RYZYKA	SYTUACJA WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY W GMINIE ZBÓJNO	REKOMENDOWANE DZIAŁANIA
PRZEMOC RÓWIEŚNICZA	<ul style="list-style-type: none"> • W szkołach w gminie Zbójno zjawisko przemocy rówieśniczej jest zauważalne, jednakże nie bardzo rozpowszechnione. • Większość starszych uczniów zachowałaby bierną postawę w przypadku bycia świadkiem przemocy 	<ul style="list-style-type: none"> • Działania profilaktyczne ukierunkowane na zapobieganie agresji i przemocy, rozwiązywanie konfliktów • Wydarzenia szkolne mające na celu zwiększenie integracji wśród uczniów, warsztaty rozwijające tolerancję a także dotyczące radzenia sobie z trudnymi emocjami • Doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych, realizacja interwencyjnych warsztatów dla uczniów

		z zakresu przeciwdziałania hejtowi i nękanii słabszych
ODRZUCENIE PRZEZ RÓWIEŚNIKÓW	<ul style="list-style-type: none"> • Duża część uczniów doświadczyła w przestrzeni internetowej zjawiska hejtu oraz cyberprzemocy ze strony swoich rówieśników. 	<ul style="list-style-type: none"> • Działania edukacyjne z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu, wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, poszerzanie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych.
SŁABA WIĘŹ ZE SZKOŁĄ	<ul style="list-style-type: none"> • W starszych klasach podstawowych oraz klasach gimnazjalnych zaobserwowano wysoki odsetek wagarujących uczniów (najczęściej z powodu nudy lub antypatii do nauczyciela lub przedmiotu). • Część uczniów gimnazjum nie lubi swojej klasy i przyznaje, że czuje się w niej na tyle źle, że chcieliby ją zmienić. 	<ul style="list-style-type: none"> • Działania skierowane na zwiększenie poczucia przynależności uczniów do środowiska szkolnego – imprezy integracyjne, wycieczki, wspólne akcje szkolne. • Organizacja warsztatów dla nauczycieli odnośnie zarządzania uwagą uczniów, aktywnych metod uczenia • Działania mające na celu poprawę relacji uczeń – nauczyciel, warsztaty zmierzające do samoakceptacji uczniów i wartości działania grupowego.
NIEDOSTATECZNE KIEROWANIE WŁASNYM ZACHOWANIEM (BRAK KONTROLI)	<ul style="list-style-type: none"> • Duża część gimnazjalistów spędza od 4 do 5 (lub nawet więcej) godzin dziennie na korzystaniu z komputera i Internetu. Uczniowie najczęściej grają w gry komputerowe lub korzystają z portali społecznościowych tracąc poczucie upływającego czasu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie inicjatyw rozwijających różnorodne pasje uczniów (pozalekcyjne zajęcia sportowe, artystyczne, wolontariat, organizacja turniejów i innych eventów wyzwalających zdrową rywalizację)
DESTRUKCYJNA GRUPA RÓWIEŚNICZA	<ul style="list-style-type: none"> • Uczniowie często wagarują w towarzystwie rówieśników. Są też przez nich namawiani do opuszczania lekcji. • Jako najczęstsze okoliczności spożywania alkoholu, palenia papierosów i zażywania narkotyków uczniowie wskazują towarzystwo 	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja warsztatów profilaktycznych mających na celu uświadomienie uczniom negatywnych skutków zażywania substancji psychoaktywnych oraz odpowiedzialności za namawianie do tego innych. Warsztaty mające na celu wzmocnienie postawy asertywnej i poczucia własnej wartości niezależnie od opinii rówieśników. Wspieranie pasji i

	znajomych.	zainteresowań uczniów, promowanie wśród uczniów postaw prozdrowotnych i pozytywnej presji rówieśniczej.
--	------------	---

CZYNNIK CHRONIĄCY

**SYTUACJA WŚRÓD DZIECI I
MŁODZIEŻY W GMINIE
ZBÓJNO**

REKOMENDOWANE DZIAŁANIA

<p>POCZUCIE PRZYNALEŻNOŚCI I POZYTYWNY KLIMAT SZKOŁY</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zdecydowana większość uczniów lubi swoją klasę i czuje się w niej dobrze • Zdecydowana większość uczniów czuje się w swojej szkole bezpiecznie 	<ul style="list-style-type: none"> • Działania wspierające pozytywny klimat szkoły – wydarzenia kulturalne i integracyjne w szkole, wycieczki, współpraca na linii nauczyciel - uczeń
<p>ŚWIADOMOŚĆ SZKODLIWOŚCI SUBSTANCJI PSCYHOAKTYWNYCH</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Relatywnie wysoki poziom wiedzy i świadomości uczniów na temat skutków zażywania substancji psychoaktywnych • Prozdrowotne przekonania i postawy dzieci i młodzieży szkolnej 	<ul style="list-style-type: none"> • Realizacja cyklicznych oddziaływań profilaktycznych w gminie głównie w formie warsztatów profilaktycznych mających na celu wzmocnienie i utrzymanie prozdrowotnych postaw wśród uczniów np. „Oblicza uzależnień”, „Jestem wolny od dopalaczy” czy rekomendowany przez PARPA program NOE lub DEBATA ALKOHOLOWA, ale także skupionych wokół profilaktyki pozytywnej warsztatów wzmacniających pozytywne zasoby chroniące jak np „Co nas stresuje co nas relaksuje”, „ Jak skutecznie współpracować w grupie”. Jednocześnie warto zauważyć, że organizacja pikników profilaktycznych czy spektakli teatralnych może być uzupełnieniem działań profilaktycznych natomiast nie charakteryzuje się już taką skutecznością jak zaplanowane, kierunkowe działania.
<p>DOBRE RELACJE Z OSOBAMI DOROSŁYMI</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Większość uczniów oceniła swoje relacje z rodzicami jako pozytywne, co wskazuje na korzystną atmosferę wychowawczą 	<ul style="list-style-type: none"> • Działania mające na celu wzmocnienie i utrzymanie pozytywnych relacji dzieci i młodzieży z osobami dorosłymi (spotkania

	<p>i przyjazne środowisko domowe panujące w rodzinach.</p> <ul style="list-style-type: none"> • W sytuacji problemowej uczniowie często zgłaszają się poradę do rodziców i opiekunów, a w następnej kolejności – do nauczycieli. 	<p>z liderami, autorytetami, pikniki rodzinne, warsztaty umiejętności rodzicielskich, rodzinne warsztaty profilaktyczne).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Można rozważyć realizację programu rekomendowanego przez PARPA wzmacniającego kompetencje rodzicielskie pt. Szkoła Rodziców i Wychowawców
--	---	---

III. CEL PROGRAMU

Ograniczenie występowania problemów związanych z używaniem alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych oraz nowych problemów społecznych, i epidemiologicznych bezpośrednio z nimi związanych oraz wzmocnienie czynników chroniących przed zachowaniami ryzykownymi.

Zagadnienie powyższego celu wyczerpują poniższe cele szczegółowe:

1. Zwiększanie świadomości społecznej w zakresie problematyki związanej z używaniem substancji psychoaktywnych, poprzez:

1) edukowanie i informowanie, w tym edukacja publiczna na temat działania alkoholu, potrzeby zmiany stylu picia, społecznych uwarunkowań jego używania oraz edukacja specjalistyczna na temat problemów alkoholowych i metod ich rozwiązywania skierowana do osób sprawujących funkcje publiczne, urzędników samorządowych, dziennikarzy, duchownych, nauczycieli, pracowników służby zdrowia, trenerów sportowych, działaczy organizacji pozarządowych.

Wskaźniki: ilość medialnych akcji informacyjnych, ilość zrealizowanych edukacyjnych programów profilaktycznych adresowanych do ogółu odbiorców, liczba uczestników, ilość spotkań edukacyjnych i szkoleń poszczególnych grup zawodowych, rozdyskrebowanych materiałów o charakterze profilaktycznym.

2) promowanie zdrowego stylu życia, m.in. poprzez prowadzenie kampanii społecznych, włączanie się Gminy w ogólnopolskie kampanie społeczne, organizowanie imprez integracyjnych dla mieszkańców Gminy Zbójno, zwłaszcza dla dzieci i młodzieży, promujących postawy prozdrowotne związane z ograniczaniem picia, promujących zachowywanie abstynencji kobiet w czasie ciąży, profilaktykę AIDS i HIV, profilaktykę zdrowia psychicznego i inne.

Wskaźniki: liczba kampanii, liczba działań/punktów programu, liczba imprez, liczba uczestników, liczba realizatorów.

3) dokonywanie systematycznej i ciągłej diagnozy stanu problemów alkoholowych na poziomie gminy i zapoznawanie z jej wynikami społeczności i decydentów.

Wskaźniki: ilość przeprowadzonych badań i diagnoz lub/i badań ewaluacyjnych, liczba prezentacji wyników i ilość ich odbiorców.

2. Zwiększenie skuteczności nowoczesnej profilaktyki zintegrowanej poprzez:

1) koncentrację i kompleksowość działań w środowiskach: szkoły, rodziny, grup rówieśniczych oraz wzmacnianie czynników chroniących i eliminowanie czynników ryzyka w powyższych grupach.

Wskaźniki: liczba zrealizowanych programów profilaktycznych i wychowawczych, liczba uczestników tych programów, liczba realizatorów.

2) doskonalenie metod i form oddziaływań profilaktycznych oraz stosowanie skutecznych strategii profilaktycznych.

Wskaźniki: liczba szkoleń i warsztatów, konferencji, paneli dyskusyjnych dla realizatorów programów profilaktyki w środowisku lokalnym, liczba programów zawierających nowe metody i formy oddziaływań, liczba realizatorów programów profilaktyki, którzy podwyższyli swoje kwalifikacje.

3) doskonalenie i integrowanie treści programów profilaktyki problemowej zapobiegającej szerokiemu s
pektrum zachowań ryzykownych.

Wskaźniki: liczba zgłoszonych do realizacji programów o udoskonalonej i zintegrowanej treści programowej

4) wprowadzanie pilotażowych programów pracy z młodzieżą, m. in. programu profilaktycznego dotyczącego zachowań ryzykownych w sieci.

Wskaźniki: liczba programów, liczba uczestników, wyniki ewaluacji informujące, w jakim stopniu oraz w jakim zakresie osiągnięto cele programowe.

5) monitorowanie działań profilaktycznych

Wskaźniki: liczba zrealizowanych działań monitorujących, liczba uczestników, ilość wyników pochodzących z ewaluacji poszczególnych działań, wysokość środków przeznaczonych na realizację działań.

3. Ograniczanie dostępności alkoholu i innych środków psychoaktywnych, zwłaszcza wśród młodzieży, poprzez:

1) realizację programów profilaktyki uniwersalnej skierowanych do dzieci i młodzieży.

Wskaźniki: liczba zrealizowanych programów, liczba uczestników.

2) szkolenie sprzedawców napojów alkoholowych oraz dokonywanie kontroli sklepów i lokali gastronomicznych pod kątem przestrzegania ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, zwłaszcza zakazu sprzedaży i podawania alkoholu nieletnim.

Wskaźniki: liczba zrealizowanych szkoleń, liczba uczestników, ilość przeprowadzonych kontroli, wyniki otrzymane z porównania z wynikami poprzednich kontroli.

4. Zwiększanie dostępności poradnictwa oraz dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób mających problemy związane z używaniem alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych, zwłaszcza dla osób uzależnionych, poprzez:

1) udzielanie pomocy pedagogicznej, psychologicznej, terapeutycznej i prawnej w prowadzonym punkcie konsultacyjnym dla rodzin i mieszkańców Gminy Zbójno.

Wskaźniki: ilość przeprowadzonych porad/konsultacji specjalistycznych indywidualnych, liczba osób zgłaszających się do punktu, ilość grupowych zajęć /warsztatów prowadzonych w szkołach, liczba ich uczestników.

2) działania z zakresu profilaktyki selektywnej i wskazującej adresowanej do dzieci i młodzieży oraz ich rodzin.

Wskaźniki: liczba osób uczestniczących w programach profilaktyki selektywnej i wskazującej, ilość programów integracyjnych.

5. Poprawa współpracy z instytucjami, organizacjami pozarządowymi, służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie poprzez:

1) udzielanie pomocy merytorycznej oraz organizacyjnej podmiotom realizującym zadania Gminnego Programu Profilaktyki (szkoły, stowarzyszenia, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie) .

Wskaźniki: liczba udzielonych porad/konsultacji, paneli dyskusyjnych, spotkań roboczych, warsztatów, liczba uczestników, liczba realizatorów szkoleń, liczba podmiotów współpracujących .

2) współdziałanie z instytucjami i organizacjami pozarządowymi w realizacji wspólnych przedsięwzięć służących poprawie skuteczności prowadzonych zadań w obszarze szeroko rozumianej profilaktyki problemowej.

Wskaźniki: liczba zrealizowanych działań profilaktycznych, liczba uczestników, liczba współpracujących podmiotów, liczba wspólnie realizowanych zadań.

IV. ZADANIA DO REALIZACJI

ZADANIE 1.

Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od alkoholu, narkotyków, innych substancji psychoaktywnych i czynności poprzez:

1. Udzielanie pomocy osobom uzależnionym oraz zagrożonym uzależnieniem od alkoholu, innych substancji psychoaktywnych oraz od uzależnień behawioralnych – w tym dzieciom i młodzieży - w następujących formach:

- a) uzyskanie w punkcie konsultacyjnym dla rodzin informacji o możliwości podejmowania profesjonalnej terapii, motywowanie i kierowanie do leczenia specjalistycznego zarówno osób uzależnionych jak i osób współuzależnionych, motywowanie osób pijących ryzykowanie i szkodliwie - ale nieuzależnionych do zmiany szkodliwego wzoru picia /umowy zlecenie ze specjalistami pełniącymi dyżury w punkcie konsultacyjnym dla rodzin;
- b) kierowanie osób uzależnionych od alkoholu do Poradni Terapii Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia oraz współfinansowanie realizacji programów terapeutycznych, pomocowych itp.;
- c) prowadzenie działalności informacyjnej o możliwościach uzyskania pomocy w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień na terenie województwa kujawsko – pomorskiego oraz na terenie Polski,
- d) organizację warsztatów i treningów,
- e) organizację pomocy psychologicznej i terapeutycznej,
- f) współpracę z placówkami oświatowymi w celu zapewnienia dostępu do specjalistów w ramach wczesnej interwencji i profilaktyki problemów uzależnień,
- g) działania z zakresu szeroko rozumianej integracji społecznej,
- h) dofinansowywanie realizacji programów terapeutycznych i rehabilitacyjnych dla osób z problemem uzależnień (w tym behawioralnych), w których uczestniczą mieszkańcy Gminy Zbójno.

2. Organizowanie, współorganizowanie konferencji, seminariów, szkoleń oraz innych form podnoszących poziom kwalifikacji i kompetencji specjalistów z zakresu terapii uzależnień, psychoterapii uzależnień.

ZADANIE 2.

Udzielanie rodzinom, w których występują problemy związane z używaniem alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych, pomocy psychospołecznej a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

1. Działania na rzecz rodzin z problemem przemocy:

- a) udzielanie pomocy poprzez: poradnictwo i psychoedukację, wsparcie psychologiczne, edukację, psychoedukację, socjoterapię prowadzone w szczególności w punkcie konsultacyjnym dla rodzin,
- b) prowadzenie edukacji publicznej zwiększającej świadomość rodziców i opiekunów w wychowaniu dzieci i młodzieży, korygującej postawy rodzicielskie,
- c) prowadzenie edukacji zwiększającej wiedzę i umiejętności specjalistów oraz rodziców z zakresu przemocy w rodzinie, przemocy rówieśniczej, w szczególności cyberprzemocy,
- d) angażowanie się w ogólnopolskie kampanie informacyjne i edukacyjne mające na celu przeciwdziałanie przemocy
- e) realizacja założeń gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, jako zadania własnego gminy, wynikającego z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, tworzonego w oparciu o Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

2. Finansowanie różnych form pomocy dla dzieci oraz rodzin, w których występują problemy w związku z używaniem substancji psychoaktywnych oraz przemocą w rodzinie, poprzez organizację wolnego czasu i wypoczynku, głównie w okresie wolnym od zajęć szkolnych.

3. Uruchomienie interwencji w przypadku zdiagnozowania przemocy w rodzinie /wspieranie zadań realizowanych przez Zespół Interdyscyplinary ds. Przeciwdziałania Przemocy w Gminie Zbójno/.

4. Współfinansowanie telefonu Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” /zadanie realizowane przez Gminę Zbójno/.

5. Prowadzenie współpracy z pracownikami służb, instytucji i organizacji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie /w tym między innymi przedstawicielami wymiaru sprawiedliwości, służby zdrowia, policji, pomocy społecznej, oświaty, prokuratury/.

6. Zapewnienie schronienia ofiarom przemocy, będącej skutkiem nadmiernego spożywania alkoholu.

ZADANIE 3.

Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz

uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych.

1. Realizowanie, finansowanie, dofinansowywanie realizacji programów z zakresu nowoczesnej zintegrowanej profilaktyki uzależnień (w szczególności **rekomendowanych** programów profilaktyki), z zastosowaniem skutecznych strategii profilaktycznych oraz rozwiązań nowatorskich, w tym:

- a) programów informacyjno-edukacyjnych,
- b) programów środowiskowych,
- c) programów rówieśniczych,
- d) programów socjoterapeutycznych oraz innych programów zawierających elementy terapii,
- e) programów adresowanych do tzw. „grup ryzyka”, m. in.: realizacja programów interwencyjnych na rzecz dzieci, młodzieży i rodzin z problemem alkoholowym,
- f) programów alternatywnych z uwzględnieniem pozalekcyjnych zajęć sportowych oraz programów realizowanych w czasie wolnym od nauki, w tym podczas ferii oraz wakacji,
- g) programów edukacyjnych dla rodziców i wychowawców.

2. Prowadzenie edukacji publicznej, także we współpracy z mediami publicznymi. Organizowanie i udział w lokalnych i ogólnopolskich kampaniach, akcjach profilaktycznych.

3. Promocja zdrowego, bezpiecznego stylu życia, zdrowia psychicznego, poprzez organizowanie, finansowanie, dofinansowywanie różnego rodzaju imprez oraz wydarzeń społeczno – kulturalnych adresowanych do mieszkańców Gminy Zbójno.

4. Organizowanie, współorganizowanie szkoleń, warsztatów, konferencji, seminariów i innych podnoszących poziom kwalifikacji realizatorów działań z zakresu profilaktyki zintegrowanej oraz problematyki uzależnień.

5. Wspieranie działań na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości kierowców, w tym kampanii edukacyjnych.

6. Prowadzenie działalności badawczej, monitorowanie problemów społecznych, związanych z używaniem substancji psychoaktywnych oraz przemocą w rodzinie na terenie Gminy Zbójno.

7. Opracowywanie, wykonywanie materiałów służących realizacji działań z zakresu problematyki uzależnień.

8. Zakup materiałów, wydawnictw, prasy do realizacji działań z zakresu problematyki uzależnień oraz szeroko rozumianej profilaktyki problemowej.

ZADANIE 4.

Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz udzielanie pomocy merytorycznej, organizacyjnej instytucjom, osobom fizycznym, organizacjom pozarządowym, w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy, m.in. poprzez:

1. Wspieranie przedsięwzięć mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji osób uzależnionych i ich rodzin.
2. Wspieranie działań na rzecz osób żyjących z HIV/AIDS.
3. Współdziałanie z instytucjami i organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom, w zakresie realizacji:
 - programów profilaktycznych dla dzieci, młodzieży, rodzin, w tym z grup podwyższonego ryzyka,
 - redukcji zagrożeń ryzyka uzależnień w grupach dzieci i młodzieży, szczególnie z rodzin alkoholowych poprzez stworzenie możliwości uczestniczenia w zajęciach świetlic prowadzonych przez organizacje pozarządowe
 - programów terapeutycznych dla osób uzależnionych i ich rodzin,
 - programów szkoleniowych dla osób pracujących z osobami zagrożonymi oraz uzależnionymi od narkotyków i innych uzależnień,
 - organizowania imprez promujących zdrowy styl życia.

ZADANIE 5.

Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych polegająca na podejmowaniu czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego, ponoszenie kosztów z tym związanych oraz kosztów innych działań Gminnej Komisji.

ZADANIE 6.

Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 131 i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego:

1. Przestrzeganie ustalonej uchwałą Rady Gminy Zbójno liczby zezwoleń na sprzedaży napojów alkoholowych zawierających do 4,5% alkoholu oraz piwa, powyżej 4,5% alkoholu (z wyjątkiem piwa) oraz powyżej 18% alkoholu przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży jak i w miejscu sprzedaży oraz zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych.
2. Dokonywanie kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.
3. Prowadzenie działalności edukacyjnej dotyczącej problemów alkoholowych, w tym dla właścicieli i personelu punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

ZADANIE 7.

Prowadzenie placówki wsparcia dziennego w formie klubu młodzieżowego przeznaczonego dla uczniów oraz dzieci i młodzieży z terenu Gminy Zbójno, poprzez:

1. Realizowanie, finansowanie, dofinansowywanie realizacji programów z zakresu nowoczesnej zintegrowanej profilaktyki uzależnień (uniwersalnej, selektywnej i wskazującej – wg potrzeb).
2. Prowadzenie programów rówieśniczych, socjoterapeutycznych, reedukacyjnych dla dzieci i młodzieży oraz programów alternatywnych wzmacniających kompetencje życiowe uczestników, nastawionych na wspieranie i rozwój zainteresowań, opartych na sprawdzonych strategiach profilaktycznych.
3. Realizację programów wspierania rodziny, wzmacniających kompetencje wychowawcze.

UZUPELNIAJĄCE WSKAŹNIKI REALIZACJI ZADAŃ

Podstawowymi wskaźnikami realizacji poszczególnych zadań będą:

LP	Metody realizacji	Wskaźniki
1	podejmowanie działań profilaktycznych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych	ilość materiałów, ilość szkoleń, liczba sprzedawców objętych działaniami
2	prowadzenie kontroli punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych w celu wykrywania naruszeń ustawy	ilość kontroli
3	opiniowanie wniosków przedsiębiorców ubiegających się o zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych	ilość wniosków
4	występowanie przed sądem w roli oskarżyciela posiłkowego, w przypadku zaistnienia takiej konieczności	ilość spraw w sądzie
5	organizowanie specjalistycznej pomocy specjalistycznej m.in.: punkty konsultacyjne, telefony zaufania, grupy wsparcia, kursy odwykowe i inne	ilość punktów konsultacyjnych, ilość specjalistów świadczących poradnictwo w punkcie, ilość porad, liczba godzin pracy punktu, liczba grup wsparcia, liczba uczestników, liczba godzin zajęć

6	organizacja oraz uczestnictwo w szkoleniach, naradach, seminariach, konferencjach dla osób zajmujących się szeroko rozumianą pomocą osobom uzależnionym i rodzinom z problemem alkoholowym	ilość zorganizowanych/zainicjowanych/ wydarzeń, liczba osób uczestniczących w szkoleniach
7	realizacja programów integralnej profilaktyki problemowej	liczba programów profilaktyki szkolnej, liczba programów profilaktyki środowiskowej, liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami
8	prowadzenie pozalekcyjnych zajęć w świetlicach środowiskowych	Ilość uczestników, Liczba godzin zorganizowanych zajęć
9	działania na rzecz osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie	liczba osób i rodzin objętych pomocą z powodu problemu przemocy w rodzinie, ilość kampanii społecznych, ilość materiałów edukacyjnych, ulotek rozdystribuowanych, liczba porad dla osób zgłaszających problem przemocy w rodzinie

V. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

1. Źródła finansowania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii:

1) środki finansowe na realizację zadań Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii pochodzą z dochodów budżetu gminy z opłat za wydanie i korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych,

2) zadania realizowane w ramach Gminnego Programu mogą być również finansowane z dotacji celowych oraz innych źródeł.

2. Realizatorem Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbójnie (zgodnie z art.4¹ ust.2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi) oraz Urząd Gminy w Zbójnie w zakresie przekazywania dotacji (m.in. odnośnie realizacji Zadania 2 pkt.4.).

VI. ZASADY WYNAGRADZANIA CZŁONKÓW GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

W oparciu o art. 41 pkt.5 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi w brzmieniu: *Zasady wynagradzania członków gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych określa rada gminy w gminnych programach rozwiązywania problemów alkoholowych*, Rada Gminy uchwala: członkowie komisji rozwiązywania problemów alkoholowych otrzymują diety w wysokości 150,00 zł (brutto) dla przewodniczącego lub dowolnej osoby z Komisji pełniącej obowiązki przewodniczącego (w sytuacji nieobecności przewodniczącego) oraz 100,00 zł (brutto) za udział w posiedzeniu komisji alkoholowej i podjęte działania w celu realizacji niniejszego programu. Przez udział w posiedzeniu komisji rozumiane są następujące formy spotkań:

- spotkania robocze,

- prowadzenie rozmów motywujących do poddania się leczeniu odwykowemu ,
- kontrole punktów sprzedaży,
- opiniowanie zgodności lokalizacji punktów sprzedaży
- reprezentowanie Gminy w sądzie jako wnioskodawca w sprawach dotyczących leczenia odwykowego.

Potwierdzeniem uczestnictwa w posiedzeniu Komisji i pracach zespołów problemowych jest podpisana lista obecności, która jest jednocześnie podstawą do dokonania wypłaty wynagrodzenia.

VII. PROJEKT BUDŻETU - PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIE NARKOMANII

Realizacja zadań w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Gminy Zbójno w latach 2022-2025 finansowana będzie z dochodów własnych Gminy pochodzących z wpływów z tytułów opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w tym również w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej napoju nieprzekraczającej 300 ml. Wydatki programu ujmowane są w budżecie Gminy Zbójno` w rozdziałach 85153 oraz 85154. Szczegółowe uzasadnienie wydatków na poszczególnych paragrafach znajduje się w opisie do projektu budżetu na 2022 rok obsługiwanego przez GOPS Zbójno, który stanowi załącznik do Uchwały budżetowej Rady Gminy Zbójno. Każdego roku będzie ono w tym miejscu aktualizowane.

VIII. PODSUMOWANIE

Nie sposób wyeliminować alkoholu z naszego życia, a co za tym idzie wszelkich kłopotów i dramatów z nim związanych. Zarówno picie szkodliwe alkoholu jak i uzależnienie burzą życie rodzinne i prowadzą do licznych tragedii. Dorośli nadużywając alkoholu powodują cierpienie swoich dzieci, odbierając im szczęśliwe dzieciństwo, zaburzając ich naturalny rozwój i poczucie bezpieczeństwa. Młodzi ludzie upijając się tracą szansę na prawidłowy rozwój psychiczny i fizyczny, niszczą swoje zdrowie oraz możliwości efektywnej nauki i pracy. Obok z uzależnieniem od alkoholu trzeba pamiętać o występowaniu współuzależnienia osób żyjących w środowisku z alkoholikiem oraz o syndromie DDA. Koszty społeczne szeroko rozumianego problemu uzależnień są niewątpliwie niewspółmiernie większe aniżeli zapobieganie. Dlatego należy podejmować wszelkie działania przyczyniające się do zwiększania świadomości społeczności lokalnej na temat zjawiska picia ryzykownego, szkodliwego oraz uzależnienia, wskazywać gdzie i w jaki sposób szukać pomocy. Tylko pełna świadomość tego, że alkohol jest substancją psychoaktywną obok narkotyków i dopalaczy, a także zrozumienia negatywnego wpływu spożywania alkoholu i substancji psychoaktywnych na jednostkę, rodzinę i społeczeństwo może znacząco wpłynąć na postawy wobec tej substancji.

Jednocześnie warto pamiętać, że alkohol jest najbardziej dostępny, legalny i dlatego czujność wobec stosowania tej substancji spada. Ponadto niekontrolowane sięganie po alkohol,

szczególnie przez młodych ludzi, jest często wstępem w eksperymentowaniu z innymi substancjami psychoaktywnymi.

Nie sposób także nie wspomnieć o zjawisku pokrewnym do uzależnień chemicznych – uzależnieniach behawioralnych (w tym coraz bardziej rozpowszechnionych uzależnień od Internetu, portali społecznościowych i innych konsekwencji z tym związanych). Dlatego też działając w zgodzie ze współczesną wiedzą naukową na temat uzależnień propagujemy szeroko rozumianą integralną profilaktykę problemową. Integralną czyli taką, która w swych oddziaływaniach opiera się na wzmacnianiu kompetencji profilaktycznych środowiska lokalnego, szkoły oraz rodziny – jako naturalnego środowiska wychowawczego. Tylko konsekwentne działanie we wszystkich tych obszarach może przynieść wymierne rezultaty w postaci zmiany przekonań normatywnych na temat alkoholu. Profilaktykę problemową, tzn. wielopłaszczyznową, która w polu swoich zainteresowań ma wiele zagrożeń, czyli nie tylko alkohol, dopalacze i narkotyki, ale również cyberprzemoc, cyberbulling, uzależnienia behawioralne (zakupoholizm, seksoholizm, zaburzenia odżywiania, hazard) itd.

W związku z szerokim spektrum oddziaływań istotne wyzwanie dla profilaktyki w naszej Gminie to stworzenie lokalnej diagnozy problemów alkoholowych oraz potrzeba prowadzenia szkoleń, spotkań i seminariów dla przedstawicieli poszczególnych służb i instytucji gminnych wskazujących na znaczenie, wagę problemów alkoholowych oraz innych uzależnień dla społeczności lokalnej. Budowanie lokalnej koalicji na rzecz profilaktyki uzależnień to jedno z wyzwań na kolejny rok.